

Õiguskantsler

Teie 24.01.2020 nr

Meie 26.08.2020 nr 7-6/200888/2004623

Eesti keele oskuse nõue ülikooliõpingute lõpetamisel

Lugupeetud avaldaja

Palusite õiguskantslerilt selgitust, kas Tallinna Ülikool võib nõuda eestikeelsel antropoloogia õppekaval õppivalt üliõpilaselt bakalaureusekraadi saamiseks eesti keele oskust C1-tasemel. Teie hinnangul koheldakse Teid võrreldes välisõppejõuga ja ingliskeelsel õppekaval õppiva üliõpilasega ebavõrdselt, kuna nende eesti keele oskusele on kehtestatud madalamad keeleoskuse nõuded kui Teile.

Leian, et Tallinna Ülikoolil on õigus nõuda eestikeelsel õppekaval õppivalt üliõpilaselt bakalaureusekraadi saamiseks eesti keele oskuse omandamist C1-tasemel. Ülikooli lõpetamiseks vajalikust keelenõudest pidite olema teadlik juba ülikooli astudes, mistõttu on Teil olnud võimalik oma õpinguid planeerida nii, et vajalik keeleoskuse tase oleks õigeaks ajaks omandatud.

[Põhiseaduse § 38 lõike 2](#) kohaselt on ülikool seaduses ettenähtud piires autonoomne. Ülikoolil on avar enesekorraldusõigus. See tähendab, et koolil on õigus seada õppetöoks ja õppekava läbimiseks omad tingimused ([Riigikohtu otsus nr 3-3-1-68-12, p 28](#)), kuid kool peab seejuures arvestama üliõpilase õigusega haridusele ([põhiseaduse § 37](#)) ja õigusega valida endale vabalt tegevusala, elukutset ja töökohta ([põhiseaduse § 29 lg 1](#)). Erinev kohtlemine võrreldes välisõppejõuga ja ingliskeelsel õppekaval õppiva üliõpilasega on põhjendatud.

Ülikooli vastuvõtutingimused

Selleks et saavutada ülikooli seatud keelenõude eesmärki, tuleb ülikoolil kõigepealt tagada, et kooli vastu võetud üliõpilane omandaks vajalikul tasemel keeleoskuse ([kõrgharidusstandardi § 5 lg 1](#)). Ka peab kõrgkool bakalaureuseõppe ja rakenduskõrgharidusõppe vastuvõtutingimusi kehtestades arvestama, et ülikooli vastu võetud üliõpilasel on keskharidus või sellele vastav kvalifikatsioon (kõrgharidusseaduse ([KhaS](#)) [§ 13 lg 1](#)).

Gümnaasium peab tagama lõpetajale võimaluse jätkata tõrgeteta õpiteed kõrgkoolis ([põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 5 lg 2](#)). [Gümnaasiumi riikliku õppekava lisa 2 punkti 2.1.3.1](#) kohaselt loetakse rahuldavaks õpitulemuseks eesti keeles teise keelena, kui õpilane on täitnud B2.1 keeleoskustaseme nõuded. Seega on riik pidanud edasiste õpingute jaoks vajalikuks, et kooli lõpetajal oleks vähemalt B2.1 keeleoskustase. Seda arvestades ei saa C1-taset pidada ülikooliõpingute ajal sugugi saavutamatuks eesmärgiks.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Kuni 2019. aastani võis Tallinna Ülikoolis eestikeelsele õppekavale õppima asuda ka üliõpilane, kes oskas eesti keelt A2-tasemel. 18.11.2019 tehtud muudatustega seati eestikeelsele õppekavale õppima asumise tingimuseks eesti keele oskust vähemalt B1-tasemel ([Tallinna Ülikooli õppekava statuudi § 7 lg 1](#)). Samas on Tallinna Ülikoolis võimalik õppida eesti keelt süvendatult kuni 48 ainepunkti ulatuses tasemest A1 kuni C1.2 nelja õppeaasta jooksul („[Riigikeele süvaõppe maht, tingimused ja kord](#)“, punktid 3 ja 4).

Lisaks tuleb arvestada, et õppekavajärgsed õpingud toetavad samuti keeleoskuse arengut. Madalama eesti keele oskusega üliõpilane saab alustada bakalaureuseõpinguid ainetes, mis ei nõua kõrgel tasemel eesti keele oskust. Ka see toetab õpingute lõpuks nõutud keeleoskuse omandamist. Neile üliõpilastele, kelle emakeel ei ole eesti keel, pakub Tallinna Ülikool psühholoogilist toetust, nõustamist ja infotunde.

Ülikooli lõpetamise tingimused

[Tallinna Ülikooli õppekorralduseeskirja § 16 lg 2](#) sätestab, et esimese ja teise kõrgharidusastme õpingute lõpetamiseks peab üliõpilase eesti keele oskus vastama Euroopa keeleõppe raamdokumendi tasemele C1. Te ei pea nõuet mõistlikuks, kuna loete piisavaks B2.2 taset. See nõue ei ole uus. Eesti keele C1-taseme omandamine seati Tallinna Ülikooli lõpetamise tingimuseks alates 26. maist 2009. Kui Teid võeti ülikooli vastu A2 keeleoskustasemega, oli Teil eelduslikult võimalus saavutada C.1.1 tase kolme aastaga.

[Kõrgharidusseadus](#) ei kehtesta üliõpilasele nõuet osata eesti keelt C1-tasemel. Samas kehtestab Vabariigi Valitsuse 11.07.2019 [määruse nr 62 „Kõrgharidusstandard“ lisa 1](#), et bakalaureusekraadi saamiseks peab üliõpilane olema võimeline oma õppekeeles erialaga seonduvaid probleeme suuliselt ja kirjalikult selgitama ning osalema erialastes aruteludes. Magistriõppes peab aga üliõpilane olema oma õppekeeles võimeline erialaga seonduvaid probleeme, järeldusi ja nende aluseks olevaid teooriaid suuliselt ja kirjalikult esitama ja argumenteerima ning osalema nii erialaspetsialistide kui ka erialaväliste inimeste selleskohastes aruteludes.

Ülikoolil on õigus ja kohustus koostada õppekavad ([KhaS § 3 lg-d 2–6](#)), mille alusel õpe toimub, määrates ühtlasi õpiväljundid ja ülikooli lõpetamise tingimused nii, et õppijale oleksid loodud eeldused pärast kooli lõpetamist minna edasi õppima või omandatud erialal tööd teha. Seejuures tuleb ülikoolil arvestada riigi huviga, et ka magistriõppes oleks eesti keeles õppijaid, kuna sellest sõltub ülikooli rahastus (vt ka [kõrgharidusseaduse eelnõu 725 SE algatava seletuskirja, lk 10-12](#)). Ülikooli õppesse kandideerijal on võimalik tutvuda ülikooli kehtestatud lõpetamise tingimustega konkreetsest õppekavast, millel soovitakse õppida.

Tallinna Ülikool selgitas õiguskantsleri nõunikule, et ülikooli eesmärk on edendada akadeemilise tegevusega eesti keele ja kultuuri säilimise ning arengu eesmärgil Eestit uurivaid teadusi ja eestikeelset haridust ning säilitada rahvuslikku kultuuripärandit. Selleks on ülikool mh kehtestanud eestikeelsetel õppekavadel õppekeele taseme miinimumnõuded nii ülikooli vastuvõtul kui ka lõpetamisel. Riigi ja Tallinna Ülikooli vahel sõlmitud haldusleping kohustab ülikooli arendama eestikeelset oskussõnavara ja kujundama üliõpilastes eesti keelt väärtustavaid hoiakuid.

Ülikooli selgitused haakuvad riigi n-õ tasuta eestikeelse kõrghariduse poliitikaga. Selle poliitika eesmärk on tagada eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade. Samuti ei saa seatud keelenõuet pidada ilmselgelt ülemääraseks. Nõue teenib selgelt eesti keele ja eestikeelse

teaduskeele jätkusuutlikkuse tagamise eesmärgi. Lõpetamise tingimusena keeleoskustaseme kehtestamine tagab, et eestikeelsel bakalaureuse õppekaval õppinud üliõpilane oskab piisavalt eesti keelt, et õppida edasi eestikeelsel magistriõppe õppekaval. See ei põhjusta üliõpilasele liigseid ja tasuta kõrgharidusega kokku sobimatuid kulusid. Ka on loonud ülikool vajalikud tingimused, et üliõpilased võiksid keelenõude täita.

Niisiis leian, et ülikool on tegutsenud oma autonoomia piires ega ole seadnud ülikooli lõpetamisele ilmselgelt põhjendamatut eesti keele oskuse nõuet.

Erinev kohtlemine võrreldes välisõppejõuga

Võrdlesite end välisõppejõuga ja leidsite, et kuna välisõppejõule on kehtestatud madalamad keelenõuded, ei saa ka Teilt oodata kõrgema keelenõude täitmist.

Põhiseaduse § 12 sätestab võrdse kohtlemise nõude. See ei tähenda, et inimesi ei võiks erinevalt kohelda, kui selleks on mõistlik ja asjakohane põhjus.

Eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete õppejõu eesti keele oskus peab vastama C1-tasemele ([määruse nr 84 § 9 p 7](#)). Välisõppejõud, kes ei õpeta eesti keelt või eesti keeles, peab oskama eesti keelt B1-tasemel ([määruse nr 84 § 7 p 5](#)). Keelenõue kehtib aga üksnes selle välisõppejõu kohta, kes on töötanud Eestis rohkem kui viis aastat ([keeleseaduse § 23 lg 5](#)).

Õppejõud peab oskama õppeaine õppekeelt, et õppekeel vastaks õppekavale ja ka üliõpilaste ootustele omandada õppeaine just õppekavas lubatud keeles. Õppejõul, kes ei õpeta eesti keelt või eesti keeles, peab tulema toime eesti keeles igapäevases suhtluses töökohal ja selleks peetakse piisavaks B1-taset. Eestikeelsel õppekaval õppiv üliõpilane peab aga arvestama valdavalt eesti keeles õppimisega, sh eesti keeles eksamite sooritamisega. Kui see nii ei oleks, ei oleks tegemist ka eestikeelse õppekavaga ja küsitav oleks, kas õpe sellisel juhul vastab kõrgharidusstandardile.

Ülikoolil on võimalik valida, kas kehtestada kõrgemad nõuded ülikooli kandideerimisele või lõpetamisele. Kehtestades piisavalt kõrged keeleoskuse nõuded kandideerimisele, võib ülikool eeldada, et üliõpilane, kes õpib eesti keeles, on õpingute lõpetamisel saavutanud vajaliku keeleoskuse. Tallinna Ülikool on pidanud oluliseks, et inimesel ei jääks kõrgharidus keeleoskuse tõttu kättesaamatuks, toetades samas üliõpilase keeleõpinguid põhiõpingute kõrval.

Seepärast ei saa öelda, et üliõpilast koheldaks põhjendamatult ebasoodsamalt kui välisõppejõudu.

Erinev kohtlemine võrreldes ingliskeelses õppes õppijaga

Võrdlesite end ka ingliskeelsel õppekaval õppiva üliõpilasega, kes ei pea oskama eesti keelt C1-tasemel. Seega võrdlesite omavahel kaht ülikoolis õppijat, kelle keeleoskusele on seatud erinevad nõuded sõltuvalt sellest, mis õppekeelele õppekaval üliõpilane õpib.

Teie erialale on seatud C1-tasemel keelenõue selleks, et võõrkeelne tudeng valiks õpinguid jätkates eestikeelse õppekava. Ingliskeelses õppes pole nii kõrget eesti keele oskuse nõuet seatud, kuna see õpe ei toeta eestikeelse kõrghariduse andmist ega üliõpilase edasist valikut asuda õppima eestikeelsel õppekaval. Samuti peab üliõpilane eelkõige oskama õppekava õppekeelt, et tulla õpingutes toime. Edasi õppimisel või tööle minnes on samuti näha, et kõrgharidus on omandatud just võõrkeeles ja mitte eesti keeles. Selline eristus on mõistlik ja

asjakohane. Seda enam, et kõrgharidusstandardi lisa 1 kohaselt ei eeldata võõrkeelsel õppekaval õppivalt üliõpilaselt bakalaureusekraadi saamiseks eesti keele oskust. Keeleoskused kehtivad õppekeele ja vähemalt ühe võõrkeele kohta. Kui üliõpilane õpib ingliskeelsel õppekaval, peab ta olema võimeline erialaga seotud probleeme suuliselt ja kirjalikult selgitama nii inglise keeles kui ka veel ühes võõrkeeles. See võõrkeel ei pea olema eesti keel.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Tallinna Ülikool (avaldaja andmeteta)